

Viastru, Leston

4*17

MARTIN SOUKUP
BARCELONA
TEL AVIV
MARCEL SOURAL

Cesta ují bez hranic, s pojištěním bez limitu.

S výší nákladů za ošetření i transport si už starosti dělat nemusíte.
S námi si můžete být jistí, že za Vás lékařskou péči v zahraničí uhradíme.

Allianz CESTA

Allianz

na začátek

Stanislav Bernard
spolupřítel Rodinného pivovaru Bernard

Dost často se setkávám s tím, že si lidé neuvědomují, jak podstatné je pro jejich vlastní spokojenost převzít zodpovědnost za svůj život. Vnímám totiž, že existuje řada oblastí, které můžeme v první řadě ovlivňovat především my sami. Třeba volba toho, čím se budu v životě zabývat. Dnes se bohužel často stává, že člověk léta pracuje na nějakém postu, který ho už dávno nenaplňuje, ale protože má zaručený příjem, který potřebuje třeba na splácení příliš vysoké hypotéky, zůstává, a tím trácí roky svého života. Zásadní roli hraje strach. Když přijdu o práci, kde vezmu peníze na splátky, jak uživím děcka? Zároveň ale v sobě uzavírám energii, svůj talent, něco, co by mě naplňovalo. Jenže platí, že život jako takový je také energie a že podobně rezonuje s podobným. Takže když dokážu strach překonat a uvolním tu dosud uzavřenou energii, život mi nabídne nové možnosti. Pak už je samozřejmě na každém, jak jim vyjde vstříc. Když mě naopak ovládne strach, budu stále vnitřně zamrzlý, nemůžu čekat, že mi nabídne něco, někoho, abych se posunul dál. To je příklad jen jedné z mnoha oblastí. Obecně bych řekl, že je podstatné nebýt závislý na vnějších okolnostech. Ty totiž mají jednu podstatnou vlastnost – neustále se mění. Ve skutečnosti neexistují žádné jistoty, ani hmotné, ani duchovní, to je důležité si uvědomit. Sice jsme se během let obklopili věcmi, strukturami nebo lidmi, takže máme pocit, že jistoty máme a musíme mít, jenže to není základní vlastností života. Naopak, tou je neustálá změna na všech úrovních. To určitě každý z nás zná. V té souvislosti se mi vybavují diskuze na sociálních sítích, ze kterých lze vyčíst, jak spousta lidí odvozuje svůj vnitřní stav, svou ne/spokojenost s vlastním životem z toho, co se děje kolem nich, a považují to za naprosto přirozené. Miliony lidí si večer sedá k televizi ke zprávám s tím, že si chtějí užít pohodu, ale místo toho se nechávají tři čtvrtě hodiny masírovat vesměs tragickými informacemi. Přitom to není celá realita, ale jen výběr jejich negativních aspektů. Lidé pak mají pocit, že se venku děje pro ně něco špatného a dramaticky je to ovlivňuje. Dělal-li to pravidelně, postupně začnou vnímat svět jako špatné místo. To vše mě vede k závěru, že je dobré nebýt tolik závislý na vnějším světě. Důležité je také mít svůj vlastní názor, nepřebírat nálepky nebo skupinové pohledy na věc. Zodpovědnost za vlastní život pro mě znamená i uvědomit si, že jediné štěstí, které je skutečně neomezené, nespočívá v hromadění takzvaných „jistot“, ani v okolním dění, ale že ho najdeme jediné přímo uvnitř nás. A je zase jenom na nás, jak se s ním dokážeme spojit a ztotožnit.

Držte se!

vlastní cestou 4¹⁷

říjen – listopad – prosinec

editor
Boris Dočekal
redakce
Stanislav Bernard
Zdeněk Mikulášek
Markéta Navrátilová
design
Štěpán Malovec
jazyková poradkyně
Aneta Slavíková
tisk
Indigoprint, s. r. o.
vydavatel
Rodinný pivovar Bernard, a. s.

Magazín Vlastní cestou vychází čtvrtletně. Chcete-li jej dostávat do poštovní schránky, navštivte www.bernard.cz (hlavní menu > Magazín Vlastní cestou).
Vaše připomínky a náměty můžete zasílat na pivovar@bernard.cz

Magazín Vlastní cestou je zaregistrován na Ministerstvu kultury ČR
pod evidenčním číslem MK ČR E 14164.

foto na obálce > **Markéta Navrátilová**

obsah

04 – Vidět se očima druhých
rozhovor s antropologem
Martinem Soukupem	28 – Dawson City: Zuby
komiks
10 – Husky
povídka Dory Čechové	30 – Nechci jen postavit,
prodat a utíkat pryč
rozhovor s Marcelem Souralem
14 – Street Art Barcelona
fotoreportáž	30 – Špatné konce
fejton Bedřicha Solanského
22 – The White City
lahůdka ze světa architektury	34 – Země plná kontrastů
a překvapení
reportáž
26 – Z pivovaru
novinky	38 – Zámek Lysice
Vysočina a okolí

www.bernard.cz www.facebook.com/bernard.cz

rozhovor

text Miroslav Němý
foto Markéta Navrátilová

VIDĚT SE
OČIMA

DRUHÝCH

říká antropolog Martin Soukup

Antropolog Martin Soukup o výzkumu na Papui-Nové Guineji, o stavu západní civilizace i o tom, že život lze klidně sbalit do jedné tašky.

Žijete v Česku, často ale odjíždíte na Papuu-Novou Guineu k výzkumu v terénu. Mají tyto země vůbec něco společného?

Jsmo lidstvo a máme mnoho společného, sdílíme lidskou přirozenost. Ale země jsou to hodně odlišné. Když nechám stranou rozdíly klimatické nebo ty, které plynou ze stravování, kulturní rozdíly jsou markantní. Jde o jiný typ uspořádání společnosti a společenských vztahů. Pro mě je třeba stále překvapující to, jakým způsobem se dokážou orientovat v příbuzenských vztazích a na čem budují sociální vztahy.

Co si pod tím představíte?

Je to dobře patrné třeba na tom, jak funguje směna zboží nebo služeb. Když si my chceme něco koupit, přijdeme do obchodu a kupujeme zpravidla u cizince; paní nebo pána, co sedí v supermarketu za pokladnou, neznáme. V případě Papuánců to předurčují sociální vztahy, vše je hodně založeno na příbuzenských vztazích.

Co máme s lidmi žijícími na východní polovině druhého největšího ostrova světa naopak společného?

Jen málo. Možná bych vypíchl, že Papuánci mají strašně rádi pivo. Údajně je ho učil vařit nějaký Čechoslovák – vůbec není špatné! Jen tvrdím, že je trochu nespravedlivé. Je slaboučké, ale kocovinu po něm člověk dokáže mít; to považuju za nefér. A taky miluju vepřové.

Jak si ho dopřávají?

Prase zpracují úplně celé. Hodně se dělá takzvané mumu: zemní pec, varianta Setonova hrmce. To je velmi dobré. Existují i místní speciality. Třeba tam, kam jezdím, vyrábějí něco, co bych přirovnal k tlačence. Vezmou bambus, kapradinu, tu namáčejí v krvi, prokládají to vnitřnostmi, napěchují a hodí na oheň. Láska k vepřovému nás může spojovat, ale je třeba si uvědomit, co znamená vepř pro nás a co pro ně.

V jihovýchodní Asii může být prase platidlem. I tady?

Rozhodně ano. I když už prase nemá tak významný status jako dříve, nadále je v mnoha společnostech pravidlem, že dochází ke kompenzaci za nevěstu, což se tradičně činilo mimo jiné právě prasaty. Nyní se do toho hodně vkládají peníze. Prase pro

Papuánce bylo statusové zvíře, ne jen hromada běžajícího živočišného proteinu.

Ještě k rozdílu: Mají Papuánci něco, co nám vyloženě chybí? Čas.

Umí ho využít?

Užívají jej jinak. My ho sekáme na strašně malé dílky. I my jsme si jako první věc řekli: Kolik na sebe máme času? Čím jsem starší, tím víc o čase uvažuji. Je to jediná věc, kterou postrádám; nemám luxus času, rozbívám ho spoustou naprosto nepodstatných věcí, kterými se rozptyluji. To Papuáncům zatím v mnoha směrech v komunitách nehrozí.

Proč se vlastně ptám: Kromě objektivních rozdílů totiž existuje koncept noble savage, ušlechtilého divocha, jenž žije tak „jako kdysi“. Jak to při vašich zkušenostech vnímáte?

Je to velký mýtus a ovlivňuje naši interpretaci celé řady zemí. Promítáme si do nich řadu ideálů, že žijí v souladu s přírodou a jsou přirozenými ochranáři... Nejsou! První velká vymírání v paleolitu způsobili tihle takzvaní vznešení divoši. Nerozpakovali se hnát stáda divoké zvěře na útes, nechali je popadat, zvířata se pozabíjela sama, oni si vybrali nejlepší kousky a šli pryč. Ale takové představy s námi rostou v podstatě od antiky.

A mění se v průběhu dějin?

Ve středověku byla kategorie divocha a divokého pro tehdejšího člověka velmi ambivalentní. Na jednu stranu se jich velmi bál – bylo to něco, co ohrožuje řád, stabilitu; divoch dokázal žít bez participace na křesťanských institucích. Ale také v této imaginární představě dokázal všechny své potřeby i tak uspokojovat. Tohle mu lidé záviděli. A my si to do nich promítáme také.

Papuánci jsou pro to doslova ideální, že?

Geniálním způsobem to zachytil Dennis O'Rourke ve filmu Kanibalské vyjíždky. Turisté na výletní lodi na řece Sepik vedou duchaplné řeči o ušlechtilých divoších, co žijí v souladu s přírodou; o tom, že nás odborníci ujišťují, jak žijí šťastně. Všechny tyhle mýty a polopravdy zde zaznívají.

Od ideálů k praktické stránce. Papuánci by jistě déle přežili v přírodě, dokážou rozdělat oheň. Ale je to vlastně něco,

co bychom my ještě měli umět?

Asi už ne. Máme zapalovače, zápalky. K čemu bychom to v běžném životě vlastně potřebovali? Tipnu si, že pro běžného člověka za všedních podmínek je to zbytná kompetence.

Přes veškeré rozdíly můj dojem z cest zní: Všichni jsme vlastně stejní. Každý chce určitý materiální základ, zdraví pro sebe a pro své blízké. Souhlasil byste?

Ano. A bylo by přece divné, kdyby to tak nebylo – jsme jeden živočišný druh. Rodina může mít různá pojetí, ale společnost, v níž by rodina neexistovala, není. To neznamená, že musí být taková, jak ji známe my, to je spíše výjimečný koncept. V papuánských vesnicích máte typicky rodiny rozšířené, vícegenerační. Ale péče o blízké a o potomky, starosti o zdraví či o to, abychom měli co jíst a co pít, jsou naprosto univerzální.

Papua-Nová Guinea patří k velmi chudým státům. Řekl byste, že chudoba cti netratí? Nebo je to další „ušlechtilý“ přelud naší civilizace?

Myslím, že prožitek spokojenosti nepochybně nějak souvisí s životním standardem. Ale nemyslím si, že vysoký životní standard je zároveň zárukou štěstí. Můžete mít oboje, nebo nic. Spokojenost a štěstí jsou kulturní koncepte.

Zkuste to přiblížit, prosím.

Mám velmi rád, jak vše vystihl americký kulturní antropolog Marshall Sahlins, který se zabýval tím, jak vlastně interpretovat ekonomiku. Jsou na to dva názory. První říká: Cokoli můžeme poměřovat koncepty neoliberální ekonomiky, to znamená nabídkou a poptávkou, penězi a tak dále.

A druhý názor oponuje jak?

Jak říká Sahlins: Když budete studovat ze nového mnicha optikou liberální ekonomie, řeknete: To je chudák, vždyť nic nemá! A on odpoví: Já jsem blahobytný právě proto, že nic nemám. Je to otázka pohledu z hlediska druhého.

Kdybychom my byli trochu víc jako oni a oni trochu víc jako my, nebyli by všichni nakonec spokojeni? Tedy pokud je takový vývoj vůbec možný.

Myslím, že je to naprosto nereálné, i když by nám některé věci prospěly. Třeba kdyby lidi dokázali aspoň chvíli žít v nějakém

srpen 2017

jiném životním standardu. Když jste najednou donucen žít opravdu hodně jednoduše, člověk si uvědomí spoustu věcí. S nadsázkou bych to přirovnal k odjezdu na klasický skautský tábor, kde se o sebe musíte umět postarat. Kdyby to každý mohl jednou na delší dobu zažít, řadu věcí by dokázal přehodnotit.

Co třeba?

Co vlastně potřebujeme. Že řada věcí, po kterých toužíme, je naprosto zbytečná. To je jako s mobilními telefony: očekáváme od nich dneska spoustu věcí, přitom je podstatné to, jestli telefon dokáže zavolat. Jako bychom měli pocit, že pořizováním věcí dosahujeme štěstí. Ale skutečně jej dosahujeme?

Proč jsou tedy věci pro lidi našeho civilizačního okruhu tak důležité?

Mám pocit, že se ze západní společnosti za posledních 150 let stává čím dál víc individualizovaná společnost, což je v podstatě protimluv. Když se někdo v 18. století narodil do určité rodiny a společenské vrstvy, jeho identita byla víceméně předurčena. My žijeme jako jednotlivci a naopak máme tendenci si identitu vytvářet. Pořizováním si věcí: když se dnes rozhodnete, že budete horolezec, zajdete do obchodu, koupíte si lezečky a další věci – a je z vás vlastně horolezec. Aspoň to můžete všem říkat. Možná je to tím, že když nám identita není dána, musíme si ji vytvořit. Navíc máme tendenci být všichni jedineční, což je taková zvláštní nemoc doby.

A přitom jsou pronásledovatelé módních vln nakonec všichni stejní.

Přesně tak. To jsou ty paradoxy, jak by řekl Václav Havel.

Mně osobně přijde úlevné zabalit si na měsíc desetakilovou krosnu; zjistit, jak málo věcí stačí. Máte to podobně?

To je přesně ono. Ne že bych neshromažďoval věci, ale to je spíš záležitost sběratelská. Nepotřebuju si kupovat nová auta; vyměňovat věci, které fungují; vyhazovat věci, které jsou schopné nadále trochu sloužit. Ano, shromažďuju knihy, je to moje profese i láska. Také papuánské předměty, protože mám rád materiální kulturu Nové Guineje. Ale kdybych je neměl, je mi to jedno.

Člověk nakonec nepotřebuje mnoho, že?

Když na to přijde, dokážete si zabalit život do jedné igelitové tašky, dokonce i do kapsy. Člověku by mělo stačit k přežití strašně málo. Dostat lekci nízkého standardu, vydat se na cestu a měsíc pobýt v jednoduchých podmínkách, to bychom si někdy v životě měli udělit.

Snážíte se v tomto směru třeba působit na známé?

To bych byl jako misionář – a to nejsem. Nemám potřebu moralizovat. Platí totiž věta: To byste museli zažít. Pokud druhý člověk takový vnitřní prožitek sám nemá, je to nepřenosné.

Antropologie je věda o člověku v nejširším slova smyslu. Jste ohledně lidstva optimistou?

No, to je dost těžká otázka. Jsem optimista životní, ale moc naděje si nedělám. Myslím si, že se řítíme do pořádných malérů, jež nás dostihnou ve velice krátké době. Nemáme

jinou planetu, kterou bychom mohli kolonizovat, a nasekali jsme obrovský dluh, který nedokážeme splatit. Je jím vykoupení civilizace, jehož jsme dosáhli. Procesy, které jsme nastartovali rozvojem technologií, nemáme šanci napravit.

Nezní to moc vesele.

Kulturní antropolog Leslie White hovoří o kulturním fatalismu. Že jsme vytvořili kulturní systémy, které nemáme pod kontrolou; současné technologie nejsme schopni řídit, jen je obsluhujeme. Podle všeho se řítíme do těžké ekologické krize. Na světě je čím dál víc lidí. Dostaneme se do problémů s vodou; s tím, abychom vůbec měli vzduch k dýchání. Nečekají nás dobré věci.

Platí to i pro nás, obyvatele Česka?

Evropa se nám mění před očima, a to dost razantním způsobem. Těžko predikovat, co se stane v následujících letech. Ale nebudou to dobré roky, spíš bídné.

Antropolog by měl umět říct, kam lidstvo míří.

To v každém případě.

Cítíte tím pádem větší zájem o vaši profesi?

V Česku určitě ne. Ale to je dáno i samotnou antropologickou komunitou, která z nějakého důvodu nepřispívá ke společenské debatě. Máme problém i s tím, že když řada lidí slyší slovo antropolog, řekne si – ano, to je jistě něco o kostech. Ale není. Kdyby povědomí bylo vyšší, objevila by se i společenská poptávka, na kterou by podle mého názoru antropologové dokázali velmi dobře reagovat. Mám kolegu, který se třeba věnoval výzkumu muslimů v Česku, a teď mu vyšla úžasná knížka. Najednou se ukázal zájem ze strany médií o to, že existuje někdo, kdo je schopen reflektovat, co se děje v Česku i v Evropě. Antropolog to umí pojmenovat, i když to není příjemné.

Tak to zkuste vy, prosím.

Moje interpretace je, že sklízíme hořké plody toho, co jsme sami zaselí; vrací se nám to jako bumerang. Nejdřív kolonizujete, prosazujete tržní kapitalismus, demokratické principy. Naučíte to ostatní, ale dál máte chudý globální jih. Pak je jen otázkou času, kdy někdo zaklepe na vaše dveře a řekne: Tak jsem tady – a chci taky participovat na luxusu, na bohatství.

Vidíte řešení?

Pochybuju, že něco takového lze racionálně řešit. Avšak hlavně je dobré si uvědomit, že od okamžiku, kdy anatomicky moderní Homo sapiens opustil východní Afriku – ano, pokud jsme kůží všichni Afričani – se lidské populace nikdy nezastavily. Jsme migrujícím druhem, neustále v pohybu. Úsměvné je, že se v Česku vedou nenávislné debaty o migračních, přitom sami Češi zakládají svůj původ na pověsti o praotci Čechovi, který byl válečný a ekonomický migrant.

Vy jste kritický, ale na základě argumentů. Jenže debata o migraci je obvykle plná předsudků, urážek, spikleneckých teorií.

Na to jsem hrozně háklivý. Že migrant rovná se terorista... Ve slovníku se objevila spousta nových, ošklivých slov. Já jako antropolog ctím zásadu, že nemůžeme považovat svoje vlastní hodnoty za měřítko hodnot všech. To je zásada kulturního relativismu, v mém oboru jeden ze základů smýšlení. Vystihl to Michel de Montaigne a můj oblíbený citát, který vždycky studentům říkám: Považujeme za barbarství to, nač nejsme sami zvyklí.

Jak to přeložit do dnešních realit?

Často nedokážeme zaujmout perspektivu někoho jiného, podívat se na svět jeho očima. Lidé se liší světovými názory, hodnotovou orientací. Můžete říct, že je to morální nihilismus, ale to není pravda, na určitých univerzálních stavíme všichni. Všichni na světě uvažují o spravedlnosti a nespravedlnosti. O tom, co bychom mohli nazvat dobrem a zlem.

Jenže uvědomit si to bez prožitku jiné civilizace je tak těžké.

Což je věc, která mě trápí i ohledně stavu mého oboru. Rozvinul se trend dělat antropologii doma, ale kdo nepozná výrazně jiné kulturní prostředí, nemůže být ani pořádně považován za antropologa. Tam vás to naučí zamyslet se nad svou vlastní společností, nahlédnout své hodnoty. Pak zjistíte, že i my se chováme bizarně.

Nabízí antropologie příklad?

Nádherně to vystihuje článek od Horace Mínera, který se jmenuje Načirema. Popisuje zvláštní kulturu posedlou mládím a krásou: lidé v ní dělali všechno pro to, aby vypadali co nejdéle mladí. Měli nejrůznější tinktury, jimiž se mazali, i svatyně ve svých

MARTIN SOUKUP
*1977

Český antropolog, který se zaměřuje na výzkum tropického státu Papua-Nová Guinea, je laureátem prestižního ocenění Neuron pro mladé vědce za letošní rok. Jako vysokoškolský pedagog působí na Univerzitě Palackého v Olomouci či na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze.

domácnostech, do nichž se každý den i několikrát zavírali, aby podstupovali potřebné procedury. Popisuje tuto až zvláštní posedlost a na konci článku řekne: Tak si název článku přečtete opačně. A je to Američan. My jsme taky zvláštní. Jenže exotizovat sami sebe, na to musíte mít zkušenost odjinud.

M
Mathilda

VZDÁVÁM SE

Jako jeden pes se dnes dobrovolně vzdáváme své dávky pamlsků. Investují-li do nás lidé několik miliard korun ročně, sluší se přece něco poslat dál. Stačí, když se pro jednu maličko uskromníme a z ušetřených peněz podpoříme naše kolegy – psí hrdiny, kteří den co den pomáhají zrakově postiženým lidem. Vyškolit takového profíka totiž něco stojí.

I malé gesto znamená pro vodící psy velkou pomoc.

DORA ČECHOVA

Husky

zahulákal znovu a s nadějí se díval k domu, alespoň jí to tak připadalo.

Krev se jí nahrnula do spánků. Prudce chytla okraje záclony, trhla jimi až žabky v kolejničích garnýže poskočily a rozletěly se do stran. Zacloumala klíčkou okna, zástrčka povolila. Otevřela okno dokořán a vyklonila se.

„Co tady řveš?!“

Chlap strnul, zamžoural směrem k ní. „Věrka, jsi to ty?“ zažvatlal něžně.

„Jsi ožralej, běž domů!“

„Co říkáš?“

„Že seš ožralej.“

„To asi jo,“ připustil.

„Tak jdi domů. To je tam, kde bydlíš,“ zabouchla okno a zatáhla záclony.

„Věrka...“ zaskučel ještě, ale to ona už neslyšela.

Seděla na posteli, zhluboka dýchala a měla pocit, že jí srdce skočilo až do krku. Před domem se mezitím rozhostilo ticho. Po chvíli se nalevo v ulici rozštěkali psi. Ozval se náraz a hluk kutálející se popelnice. Šel domů, tím si byla jistá. Všichni v ulici popelnici uklízeli na dvorek, on jediný ji, bůhví proč, nechával před vraty.

2.

Znovu si lehla do postele, zavřela oči, ale chuť spát byla ta tam. Mrzutě se posadila, vstala a unaveně přešla ke sporáku. Postavila na čaj. Než začala voda v konvici vřít, zadívala se do prázdna. Uviděla ho.

Stál proti ní – tehdy hned po vyučení nastoupila v místní továrně na sirupy – a napřahoval ruku, ale ona měla tu svoji ještě přitisknutou u těla. V jeho pohledu bylo cosi vyzývavého. V provozu už byla za mazačku, ale tehle výrostek, kterého přijali za starého přesluhujícího údržbáře, se tvářil, jako by tu pracoval déle než ona. Prohlížela si jeho obličej, vystoupilé

lícní kosti, píhy na mléčně bledé tváři, sarkasticky zvednutý levý koutek úst.

Neusmíval se, jen si ji prohlížel. Vzala jeho ruku do své, stiskla ji, ale protože byla horká, udiveně ucukla.

„Luboš,“ představil se.

„Věra.“

Jemně zvednutý levý koutek úst se mu při tom ani nepohnul.

Při obědové pauze, když si v zadní části haly vybalovali jídlo, které si přinesl z domova, přišel mezi ně vedoucí směny, kluk, jen o pár let starší, funkcí ale již předčasně zestárlý, s náznakem počínajícího zakulacujícího se brýška a s pečlivě zastřiženými vousy.

„Tak v létě k severozápadním sousedům...“ nadhodil.

„Kam?“ otočila se na něj nechápavě Jarča.

„Na Rujánu, přece.“

„A ty tam máš sousedy?“

„Na podnikový zájezd, huso,“ odsekl rozmrzele. Jarča se vzpurně zakousla do chleba proloženého natvrdo uvařeným vajíčkem.

„Kdo nepojede, o dost přijde!“

Budeme plavat na Adama,“ mlaskl a významně se rozhlédl po přítomných ženách. Zčervenala. „A ty se neptej, na koho,“ sekl sarkasticky po Jarče. Ta jen vzpurně poposedla a olízla si prst, na který se jí přilepil kus másla.

„Blběčku,“ zamrmlala pro sebe.

„Když k severozápadním sousedům, tak to je do Finska, ne?“ Luboš k nim seděl bokem, v jedné ruce chleba s řízkem, v druhé okurku, ani se na ně nepodíval.

„Cože?“ vedoucí znejistěl.

„No, že pokud jsme součástí Sovětského svazu,“ řekl Luboš klidným oznamovacím tónem, „tak naši severozápadní sousedi jsou Finové.“

„Nějaké chytřej, ne? Na údržbáře!“

Protože ale vedoucí nedokázal přesně odlišit, jestli jde o provokaci, nebo o osobní útok, pro jistotu zašel po směně za ředitelem nahlásit, že se v podniku vedou protistátní řeči. „Jaké protistátní řeči?“ zpozorněl ředitel a nechal si popsat, co se při polední pauze odehrálo. „Soudruhu, ale my součástí Sovětského svazu fakticky jsme,“ zpražil ho. Historiku vynesla zpoza zdí ředitelství sekretářka, která vedoucímu dovolovala to, co jiným mužům ne, přesně do chvíle, než jí dal najevo nezájem objímáním se s holkou z provozu před okny její kanceláře.

Když nesla na sekretariát přihlášku na podnikovou rekreaci, šel zrovna Luboš dvorem, spíš tančil, protože po každých dvou krocích udělal úkrok.

„Nejezdi,“ řekl, když se jejich cesty protnulny.

„Proč? Já u moře nikdy nebyla,“ ohradila se dotčeně.

„Tohle není pro tebe.“

„A co je pro mě?“

„Přijď večer v šest k nám na zahradu, něco ti řeknu...“

Ze sekretariátu vyšel klátivým krokem vedoucí, samolibě si dvěma prsty uhlazoval bradku a po Lubošovi sekl pohledem. Když se otočila, Luboš už vedle ní nestál.

Večer na zahradu staré vily šla. Mámě zalhala, že jde za kamarádkou. Vzala to vrátky ve spodní části zahrady. Protáhla se dovnitř na šterkem vysypanou cestičku. Zaslechla hudbu, melodie byla táhlá, trochu smutná. Nechala se jí vést až na prostranství s kašnou. Na její kamenné obrubě stál kazetový přehrávač. Všimla si pohybu za kašnou a uviděla ho. Bosý tančil v plátěných kalhotách a bez košile. Jeho tělo, které do té doby znala jen oblečené do montérek, probudila hudba k pohybu tak ladnému, jaký by od muže nikdy nečekala. Zůstala stát, uhranutá, a dívala se, jak se v mžiku schoulil do klubíčka, aby vzápětí jeho tělo vystřelilo za zdvihajícíma se rukama, otočil se v piruetě a klesl k zemi... Když se jejich oči setkaly, usmál se. Tančil ještě pár minut, dokud se hudba neztišila a nevytratila. Pak zadýchaně přišel k ní.

„Sibelius...“

„Co?“

„Skladatel... K tomu moři nejezdi.“

„Já ale pořád nevím proč.“

Došel k ní, chytl ji za ramena a polbil.

Když leželi opření zády o stěnu kašny, on jí vyprávěl o konzervatoři, ze které ho vyhodili, protože jeho otec utekl za hranice, o tom jak ho děda chytl a zavlekl do zámečnické dílny a naučil ho všemu, co uměl sám, protože rukama se chlap užívá vždycky. O tom, jak matka věřila, že pro ni otec přece a dostane je všechny přes Červený kříž ven, místo toho jí ale tady koupil dům a v Německu si založil rodinu novou. O tom, že tady on už tancovat nikdy nebude, a proto musí pryč a ona s ním, protože teprve za hranicemi budou moci žít svobodně tak, jak sami budou chtít.

Další dny čekala, že se za ní zastaví. Nevěděla, že vedoucí Lubošovi zlomyslně přehodil směny přesně opačně, než byly ty její. Když od Luboše dostala vzkaz, byla už uražená, že se jí neozval, a neodpověděla. Celé jaro se mýjeli...

V létě na Rujánu jeli skoro všichni. Do proutěného koše, ve kterém se schovávali před větrem, si k ní přisedal vedoucí, tady u moře zcivilněný, v košili s papoušky, kraťasech a slaměném klobouku. Vyprávěl jí o tom, jak chtěl být v dětství kapitánem námořní lodi, a tak si kreslil oceány a majáky a jeden

vyrobený ze špejlí má dodnes v dětském pokoji. Vysvětloval jí, že člověk v životě nemůže mít všechno, musí se smířit s tím, co zrovna je, a to on dělá. Nemyslela, že by se jako vedoucí provozu měl nějak špatně, ale to, co říkal, dávalo smysl. Myslela si totéž: člověk by si neměl v životě vyskakovat, měl by brát to, co je.

Večer, když na dřevěné terase před ubytovacím zařízením zaslechli z jakéhosi rádia záznam Ein Kessel Buntés, vyzval ji k tanci. Překvapeně se do něj zavěsila. Vdechovala kolínskou, kterou voněl, a když se k ní sklónil, bradkou ji zaškrabal na krku.

Když se vrátili, mluvila celá vesnice o tom, že ředitel závodu narychlo odjel do Jugoslávie na důležitou návštěvu spřáteleného závodu, a protože musel naplnit význam slova delegace, vzal s sebou Luboše. V den návratu ale Luboše v hotelovém pokoji nenašli. Ani v hotelu. Všichni věděli, že Jugoslávie s nestřeženými hranicemi je vstupenkou do celého světa, především toho za ostnatým drátem.

Do závodu přijela komise z okresu. Proslýchalo se, že se pod ředitelem povážlivě houpe židle. Kdosi úředníkům donesl, že jeden ze zaměstnanců plánoval cestu na sever. Ředitel se roztřeseným hlasem bránil: „My jsme, soudruzi, ale přece jeli na jih. A ten soudruh chtěl jet na sever.“ – „Nebyl to žádný soudruh,“ okřikl ho. „Utekl!“

O čtvrt roku později přišla revoluce, hranice se otevřely a přestalo být divné, že lidé vyjíždějí za hranice. Ředitel ve funkci zůstal, na Luboše se zapomnělo.

Před Štědrým dnem jí zavolał. Zvedla sluchátko a i přes vzdálenost téměř dvou tisíc kilometrů slyšela, jak dýchá.

„Tak jsem tady.“

„Kde?“

„U severozápadních sousedů.“

„Vdala jsem se,“ řekla bez rozmyslu.

Nečekala už, jestli na to něco řekne, a zavěsila. To, co řekla, pravda nebyla. V tu chvíli se ale rozhodla, že si vezme vedoucího směny.

Život v manželství byl dobrý. I když její manžel po tom, co ztratil práci, začal pít a nepřestál ani, když si našel nové zaměstnání, a přestože ji nakonec i bil, nikdy si nestěžovala.

3.

Luboše viděla až po dvaceti letech na pohřbu jeho matky. Kostel byl plný. Její muž pil už od rána, ale nedal si říct, tvrdil, že na pohřeb musí, že tam jdou všichni. Podpírala ho při chůzi, zavěšení do sebe

klopýtali ke kostelu. Tam se vtláčili do poslední lavice. Než si sedla, zahlédla před oltářem rakev ze světlého bukového dřeva a dva věnce postavené na stojanech z obou stran. Na stuhách byly nápisy Mamince Luboš a Mamince Ota. Na rakvi ležela kytice rudých růží ovázaná bílou stuhou. Z šepotu lidí v kostele vyzouměla, že na stuze, která z kytice splývá přes čelo rakve, je prý zlatým písmem napsáno Für meine Göttin, Eduard. Lidé v kostele si ta německá slova posílali od úst k ústům, a ačkoliv většina z nich si něco z němčiny pamatovala z dětství, zdráhali se uvěřit tomu jednoduchému slovnímu spojení i vyslovit je nahlas. A když to jeden z nich udělal, ani pak neustali ve vzrušeném šepotu, protože nikdo z nich by na stuhu kytice na rakev své ženy napsal „mé bohyni“ napsat nenechal.

Věděla, že synové přijeli oba. Než si sedala, zahlédla v první řadě dvě křtice stejně zrzavých vlasů. V tmavovlasém přikrovu hlav vesničanů sedících v kostelních lavicích vypadaly jako by plály. Opravdu ho ale uviděla až po obřadu. Lidé se rozestoupili. Středem kostela od oltáře plula na ramenou mužů rakev. U dveří kostela se průvod na okamžik zastavil. Tehdy si ho mohla prohlédnout. Šel v čele rakve. Byl starší, strhaný v obličejí, i přes pohnutost chvíle měl jemně zvednutý levý koutek úst. Jeho bratra nebylo na druhé straně vidět. Tím přizastavením jakoby se oba bratři potřebovali ubezpečit, že dokážou matce vzdát poslední čest. Nadechli se a vyšli z kostela.

Na hřbitově foukalo. Krůpěje svěcené vody létaly od knězovy kropenky na okolostojící. Podpírala svého muže, který vrávoral tak, až se bála, že porazí smuteční hosty před sebou a zřítí se do otevřeného hrobu.

Když se mezi kondolujícími protlačili k Lubošovi, nejdříve mu stiskl ruku její muž, pak jeho ruku vzala do své i ona. Přestože byla horká jako tehdy, chvíli ji ve své podržela.

„Tak vdaná paní? Opravdu?“ stiskl jí ruku tak, až bolestí vyjekla. Ještě než ji pustil, projel jí třas. Maličká, průsvitná a bledá šikmooká ženička stojící vedle něj, které si do té doby nevšimla, jí podala ruku skoro neznatelně.

Ten večer brečela. Kvůli manželovi si dávno brečet zakázala.

4.

To, že se teď po letech (je možné, že by to bylo už třicet let?) vrátil do vesnice, pochopila z hovoru ženských v konzumu. „Už za ním do vilky lezou, jestli ji prodá... Mohl by hodit cenu, barák

dost zchátral, co tu nebyl,“ dohadovaly se. „Vždyť ani neví, jestli tu zůstane.“ „Proč by tu zůstával, co tady?“

Zahlédla ho přes sklo výlohy. Pajdal přes náves k hospodě. Už dávno nevypadal jako mladík, kterého si pamatovala z továrny, ani jako zlomený dospělý muž nad hrobem své matky. Shrbil se, sešel a napadal na jednu nohu.

Druhý den, když vycházela z konzumu, do něj skoro narazila.

„Kams dala oči, sakra,“ zaklel.

„Promiň,“ polekaně se omlouvala.

„Ty nevíš, kams dala oči. Já nevím, kam jsem dal nohu,“ zasmál se hrubě.

Udržela se a nepodívala se na nohavicí jeho nohy. Vybavila si, jak ženské říkaly, že dostal protězu, takovou, co je k nerozeznání od pravé.

„Musím jít,“ prosmýkla se kolem něj.

„Víš, kam se poděla?“ volal za ní.

„Bouře mi ji sebrala, noha mi uletěla.“

Vzala to blátivou stezkou podél potoka. Po novém chodníku byla cesta delší a zdlouhavější. Když zadýchaná zahnula k domu, kde bydlela, zahlédla ho na druhém konci ulice.

Vklouzla za branku, zamkla ji, ale teprve, když vešla do domu, vydechla si. Ještě sice slyšela pleskání bosých nohou v koupelně, zvuk holicího strojku, šplouchání vody o umyvadlo, jako by si tam její muž právě oplachoval obličej... Ale byly to už jen vzpomínky.

Cítila se unavená, ani nevečeřela a brzy si zalezla. Při usínání si představovala rozlehlý dům. Stěny byly pokryté květovanými tapetami, pod nohama parkety a nad hlavou vysoké dřevěné stropy. Parkety pod jejíma nohama zavržaly, ucítila pohyb, jako by se s ní podlaha zhoupla.

„Věrka,“ tentokrát ji hlas ze snu nevytrhl intenzitou, ale svojí tichou naléhavostí.

Otevřela oči a okamžitě je znovu zavřela. Pak je znovu otevřela a začala ječet. Chvatně se posadila a poposedáváním se odsunula k pelesti. Teprve, když ucítila za zády oporu, zmlkla. Dívala se před sebe a nemohla uvěřit tomu, co vidí. Seděl na kraji její postele a okno za jeho zády bylo otevřené. Napadlo ji, jak ztěžka musel šplhat do okna s tou cizí nohou. Ani teď se tím směrem nepodívala. Poposedl si a postel se zhoupla. Uvědomila si, že má na sobě flanelovou noční košili a peřina se jí sesunula až k pasu. Rychle po ní hmátla a zatáhla, ale protože zčásti na její peřině seděl, byl to marný pokus. Když si znovu poposedl, podařilo se jí peřinu zpod něj dostat a přitáhla si ji až pod bradu.

„Co tady, proboha, děláš?“

„Když stopuješ losici, musíš se k ní přiblížit potichu.“

„Do prdele, Luboší, já přece nejsem žádná losice.“

„Ale nenecháš mě, abych se k tobě přiblížil.“

„Proč bych to dělala?“

„Tehdy jsme...“

„Nechci na to vzpomínat.“

„Ale já ti chci něco říct...“

„A já nechci nic slyšet!“

„Proč ne?“

„Protože seš ožralej.“

„Nejsem.“

„Tak na mě dýchni.“

„Nebudu na tebe dýchat, teď v noci, na tvý posteli...“ levý koutek se mu při těch slovech nepatrně zachvěl. „Dobře, dal jsem si dva panáky na kuráž.“

„Na kuráž?“

„Chci ti říct...“

Zavřela oči, aby mu dala najevo, že ho nechce poslouchat. Chvilí čekal, jestli se na něj přece jen nepodívá. Ona ale začala vrtět hlavou, přitiskla k sobě víčka tak úporně, že se jí kolem očí nadělaly další vrásky. A se semknutými rty teď vypadala jako stará žena. Ale ona se neviděla a ani on jí tak neviděl. Necítla, jak se postel znovu zhoupla. Když po chvíli oči otevřela, byl Luboš pryč.

5.

Od toho večera měla klid. Nehulákal na ni, nevisel na jejím plotě, nelezl za ní. Když šla po návsi, už ho nepotkávala.

Nevydržela to a po týdnů, když přijela z práce, vydala se od autobusu po novém chodníku, aby musela projít kolem jeho domu. Dům vypadal opuštěně a zahrada byla pustá. Zastavila se u branky, bůhví, co ji napadlo, že stiskla tlačítko zvonku. Z útrobu domu se ozvalo tlumené zvonění, ale nikdo se neukázal. Stiskla tlačítko ještě jednou, a když se chystala odejít, objevil ve dveřích.

„Co chceš?“ houkl na ní.

Polekala se toho tónu. A taky se skoro urazila, on přece lezl za ní.

„No, tak pojď dál,“ ustoupil

od otevřených dveří, ale ani teď jeho tvář nenabyla přívětivosti.

Nehnula se z místa.

„Alespoň jednou v životě udělej to, co ti říkám. Prostě to udělej.“

A tak vešla. A jak to udělala, už se proklínala. V chodbě bylo temno, páchlo to tam česnekem. Mužská domácnost, pomyslela si. Vsoukala se do nabídnutých papučí a vešla do kuchyně. Tady bylo vytopeno. Ve dřezu hromada neumytého nádobí, na židlích a kanapí se povalovalo oblečení. Z jedné židle vzal kalhoty a košili, hodil je k ostatním na kanape a přistrčil ji k ní.

„Kafe?“ nečekal na odpověď a rovnou šel s konvicí ke sporáku.

„Asi jo.“

„Alespoň na něco máš vlastní názor.“

„Nemusíš mě urážet.“

„Já tě neurážím. Mám rád, když mají lidi vlastní názor.“

„Taky můžu zase jít,“ zvedla se naoko, ale přišel k ní. Bolestivě stiskl její rameno a zatlačil ji zpátky na židli.

„Teď už si na to kafe počkej,“ vrátil se ke sporáku.

Ze dřezu vytáhl dva hrnky a pod tekoucí vodou je umyl. Do vařáku s modrým proučkem, ještě mokrého, s utíráním se nezdržoval, nasypal mletou kávu skoro do poloviny, do menšího hrnku s kytičkami, uhodla, že ten je pro ni, hodil ani ne hrstku. Když začala voda vřít, oba hrnky zalil. Na vařáku se vytvořila čepice husté kávové pěny, dal do něj pět lžiček cukru – bílý kopeček na hladině se začal pomalu vlastní vahou propadat skrz pěnu. Do hrnku s kytičkami dal dvě lžičky cukru.

„Na,“ přistrčil k ní menší hrnek a z velkého se rovnou napil. Otrásl se.

„Jak to můžeš pít?“ zeptala se ohromeně.

„Zabíjí to chuť na chlast. Ty přece nechceš, abych pil.“

„Vrátíš se... k sousedům?“

přešla jeho poznámku.

„Co?“

Teprve, když se usmála, poprvé od chvíle, co sem přišla, došlo mu to.

„Jo, možná jo...“

„Jaký to tam vlastně je?“

„Ve Finsku? Kurevská zima...“ zamyslel se. „Ale lidi jsou tam přímější. Když ti vzduch, který vydechuješ, zamrzne na rtech a obálí je do krystalek ledu, zjistíš, že tě mloučení odvádí teplotu z těla. Říkáš jenom to, co potřebuješ. Myslím jsem, že tam budu znovu tancovat, ale když jsem tam dorazil, všechno bylo pryč. Ten čas, kdy jsem netancoval, jsem už dohnat nedokázal. Dělal jsem, co se dalo,“ zamyslel se. „Pamatuješ Aino, moji ženu? Viděla ji na pohřbu...“

Přikývla.

„Oslovovala mě Lulo, protože český jméno bylo pro její tulení jazyk těžký. Skončil jsem u ní v baru. Přesvědčoval jsem ji, že musím zapomenout. A ona řekla, že mráz sice vypálí všechny vzpomínky, ale stíny v člověku zůstanou. Pak mi nalila, dolévala celý večer a po zavíračce se mnou pila až do nemoty. S ní jsem na chvíli zapomenout dokázal.“

„Zapomenout na co?“

„Že jsem tady nechal matku.“

„Ona by ti to nikdy nevyčítala.“

„Brácha, jen co jsme se do tohohle domu nastěhovali, odjel za tátou do Německa.“

„Nejsi zodpovědný za to,

co dělají ostatní.“

„A taky, že jsem tu nechal tebe.“

Začalo jí mrazit, ale on pokračoval. „Aino nakonec otěhotněla. Tvrдила, že u nich ženský rodí samy. Když to na ni ale přišlo, skoro zešlela bolestí a strachy. Nechtěla se nechat odvézt do nemocnice, prala se se mnou a nakonec mi utekla do lesa. Běžel jsem za ní, hledal ji, i po těch dvaceti letech jsem se ztratil. Našel mě lovec, který tudy šel... Omrzly mi nohy a jednu museli vzít... Aino už nikdo nenašel... Jo, možná se tam vrátím. Aino mi tam nechala svůj bar a taky psa, huskyho. Nemusel by to bejt špatnej život...“

Zamžily se mu oči, položil si hlavu na stůl. Udiveně se na něj podívala a v tu chvíli pochopila, že je tak unavený, že i po té smrtelně silné kávě usnává. Když se z jeho tváře vytratila přítomnost a vědomí se propadlo do nevědomí, vstala od stolu. Stála nad ním, viděla starého sešlého muže, s nímž měla společnou pouze jedinou vzpomínku, která ale byla teď, v přítomnosti, tak vzdálená, jako by k němu, jakým byl nyní, už nepatřila. Viděla v něm cizího člověka a byla si jistá, že po smrti

manžela není v jejím životě místo pro žádného dalšího muže. Naklonila se nad něj – kdyby je někdo viděl, pomyslel by si, že ho chce pohladit. Ve skutečnosti se k němu sklonila tak, až se svými rty přiblížila k jeho ruce. Nepolíbila ji, jen se jí dotkla. A protože jeho ruka byla na dotek stejně horká jako tehdy, když ji poprvé stiskla, ucukla. Narovнала se, polekaná z toho, co právě udělala. On se ale neprobudil, jen vzdychl. Udělala to proto ještě jednou, přiblížila se svými rty k jeho ruce a dotkla se jí. „Husky,“ zachroptěl ze spaní, „je ten nejnežnější pes, kterýho znám...“

Posadila se zpátky ke stolu a opřela se o něj lokty. Chvilí váhala, pak si položila hlavu na jeho ruku. Vdechovala vůni jeho potu. Nepřemýšlela nad tím, co bude nebo co by mohlo být, jen byla. Až ji z té horkosti, která vycházela z jeho ruky, rozbrněla bříška prstů na rukou i na nohou. V tu chvíli ji napadlo, že i když tu prožila celý život, možná, že ani ona do téhle vesnice nepatří.

[Dora Čechova \(1971\)](#)

Studovala na Konzervatoři Jaroslav Ježka tvorbu textů a scénářů. Žije v Praze a pracuje na základní umělecké škole. Vydala několik knížek, například *Nechtěl jsem být Leninem* a *Padaná letní jablka*.

Začátky „pouličního umění“ v Barceloně se datují do doby po smrti autoritativního španělského diktátora generála Franca, který zemřel 20. listopadu 1975. Jeho skon zrodil vlnu svobody a umělci z celého světa začali malovat na barcelonské zdi. Město se za několik málo desetiletí podařilo proměnit v neoficiální celosvětovou Mekku graffiti a street artu.

K jeho rozvoji výrazně přispěla i olympiáda v roce 1992, která přivedla do Barcelony lidi z celého světa, včetně umělců. Vše se ale změnilo v roce 2006, kdy město vydalo vyhlášku zákazu malování na zdi pod pokutou tři tisíce eur.

Co je pro některé umění, může být pro jiné jen vandalismus, ale ani tato vyhláška zcela neutlumila bohatý umělecký projev v ulicích Barcelony. Témata na zdech jsou různá, od těch politických přes kontroverzní až po zcela intimní a čistě umělecká. Není bez zajímavosti, že domovem největší firmy na světě prodávající graffiti spreje je právě Barcelona.

Nejzajímavější barcelonské čtvrti na prohlídku street artu jsou El Raval, El Born, the Gothic nebo Poblenou. A nejlepší doba je neděle, kdy jsou všechny obchody zavřené a je možné vidět i spoustu maleb na zavřených kovových žaluziích obchodů.

BEZPEČNĚ JINÁ ROMANTIKA

ŠKODA

NOVÁ ŠKODA KAROQ. BEZPEČNĚ JINÁ.

Stylové a přitom kompaktní SUV přichází s bezpečnostními prvky, které chrání všechny pasažéry vozu. Systém Crew Protect Assist vyhodnocuje jízdní situaci a dokáže připravit posádku na případný náraz mimo jiné přitáhnutím bezpečnostních pásů nebo přivřením oken. Kromě toho se můžete spolehnout až na 9 airbagů. Když víte, že jste v bezpečí Vy i Vaši nejbližší, vykouzíte i ze všedního okamžiku romantický večer s výjimečnou lehkostí.

Některé prvky mohou být součástí příplatkové výbavy.

Chcete-li získat přesnou specifikaci, kontaktujte, prosím, nejbližšího autorizovaného prodejce vozů ŠKODA. Nebo nám zavolejte a objednejte si zkušební jízdu na ŠKODA Infoline 800 600 000.

The White City

Milovníci architektury jsou v izraelském Tel Avivu jako malé dítě v hračkářství. To, co je v Evropě ceněno a obdivováno v jednotlivých kusech, je v Tel Avivu v množství jako nikde jinde na světě. Když Walter Gropius založil v roce 1919 v německém Weimaru uměleckou školu Bauhaus, netušil, jak úchvatného odkazu a pokračování se mu dostane.

Město bylo založeno v roce 1909 skupinkou židovských starousedlíků, kteří se rozhodli odejít ze staré a přelidněné Jaffy. Koupili dvanáct akrů písčiny na sever od Jaffy a pomalu začali osídlovat místo na pobřeží Středozemního moře.

Nový impuls přinesl v roce 1925 známý skotský urbanista Sir Patrick Geddes, který vytvořil výjimečný a moderní plán města se spoustou zahrad a otevřených prostor mezi jednotlivými budovami. Zásadní urbanistický impuls ale přišel o několik let později, kdy odkaz Waltera Gropia přivezli do Izraele jeho následovníci, židovští architekti, kteří utekli před nacisty a začali stavět domy v novém mezinárodním Bauhaus stylu, který si osvojili v Německu. V letech 1930–1950 bylo v tomto stylu postaveno neuvěřitelných více než čtyři tisíce budov.

Ve druhé polovině minulého století byly mnohé budovy desetiletí zanedbávány a chátraly, a některé byly dokonce zbourány. Před pětadvaceti lety ale začala obnova a snaha o jejich zachování. Vzrušující a všudypřítomná přestavba začala a do dnešního dne je okolo tisíce budov zrenovováno a tvoří největší ucelenou skupinu v tomto stylu na světě. Formální jednoduše, vizuální klid, horizontální linie a bílá barva dodávají budovám dechberoucí lehkost a čistotu.

Část Tel Avivu zvanou „White City“ přidalo v červenci roku 2013 UNESCO na Seznam světového kulturního dědictví.

Tel Aviv

Bauhaus

Založil v roce 1919 německý architekt Walter Gropius

hlavní znaky v architektuře:

jednoduchost a geometrie
 horizontální linie i okna
 rovné střechy
 bílá nebo světlá fasáda
 minimum ornamentů
 první podlaží zvednuté na pilotech

V letošní prestižní soutěži World Beer Awards náš Sváteční ležák a Světly ležák 12° získaly bronz v kategorii Czech Style Pale. Bohemian Ale obdržel cenu „Country Winner“ v kategorii Belgium Style Strong.

Z Bernardovy ceny Fair Play se těší další sportovci. Cyklistka Miroslava Pichová za pomoc při záchraně života jednoho závodníka a fotbalisté Zdeněk Ryšavý, Francis Koné (reprezentant Toga) a Miloš Netrda. Více na www.bernard.cz

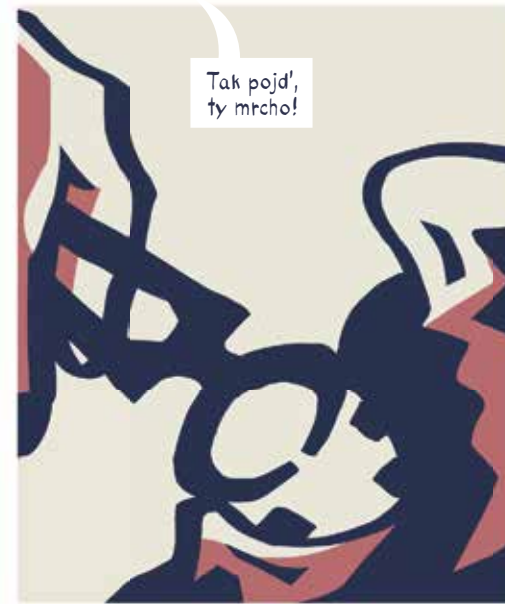
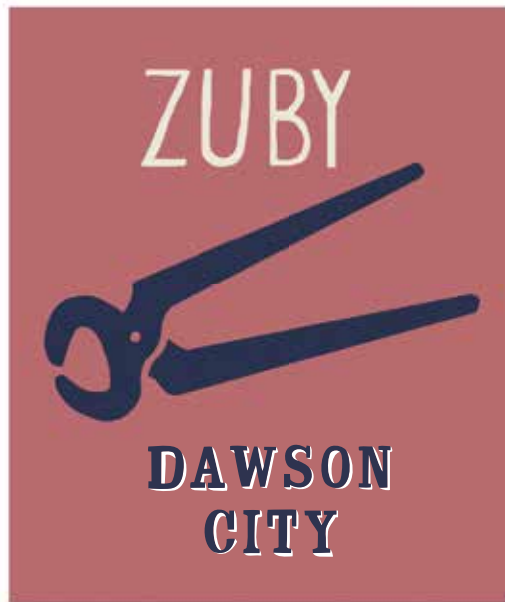
Svatováclavské slavnosti českého piva 2017 přinesly Rodinnému pivovaru Bernard další významné ocenění. V kategorii výčepních piv obsadil Bernard světly pivo druhé místo.

Na jubilejním 60. ročníku Dočesné v Žatci se pivo Bernard představilo opět v tom nejlepším světle. V degustační soutěži uspělo naše nealkoholické pivo Bernard s čistou hlavou a Bernard světly ležák 11°.

Sladovna Bernard v Rajhradě je jednou z největších humnových sladoven v Evropě. Začátkem září byla zahájena letošní kampaň výroby tradičního humnového sladu. V kampani se plánuje vyrobit 6,5 tisíce tun humnového sladu, který z 85 % použije Rodinný pivovar Bernard.

Vrchní sládek a generální ředitel Rodinného pivovaru Bernard a Sladovny Bernard Josef Vávra obdržel za celoživotní práci a přínos v pivovarnictví při svatováclavských Dnech českého piva 2017 Cenu českého sládka F. O. Poupěte, což je jedno z nejprestižnějších ocenění v oboru.

Od roku 2002 vlastníme certifikát HACCP (systém kroků řízení k zajištění zdravotní nezávadnosti výrobku) pro výrobu piva a jeho prodej. Každé 3 roky je nutné platnost certifikátu obnovit. V září tohoto roku jsme už popáté certifikát obhájili.

Nechci jen postavit, prodat a utíkat pryč

Marcel Soural | developer

Já jsem vždycky chtěl dělat víc věcí, být kreativnější, jít do více akcí...

Jak změnil váš život listopad 1989?

Těsně po listopadové revoluci jsem se rozhodl, že půjdu pracovat do Německa, byl jsem jeden z prvních českých gastarbeitřů. Asi čtyři měsíce jsme s kamarádem, který měl v Německu příbuzné, čekali na pracovní vízum. Nakonec jsme tříměsíční vízum dostali. Pracovali jsme manuálně v továrně na výrobu prefabrikovaných železných panelů. Byl to masakr, po třech měsících jsem měl dvojnásobné ruce – jako Mickey Mouse.

Měl jste už v Německu představu, že vyděláte nějaké peníze a založíte v Česku firmu?

Ne, tehdy jsme to jen chtěli zkusit a vydělat si. Dostávali jsme tři tisíce marek měsíčně, to bylo hodně. Po třech měsících jsme požádali o prodloužení. To bohužel nevyšlo, a tak jsem se nechal v Česku zaměstnat soukromou firmou. A s touhle firmou jsem se do Německa vrátil. Stavěli jsme hrubé stavby rodinných domků z bílého porobetonu. To byla obrovská škola, člověk se naučil novou technologii. Pak jsem tam byl ještě jednou a naučil se, jak se dělá opláštování hal. Když jsem se vrátil, oslovila mě česká pobočka německé firmy, která tady skupovala české porobetonky a předělávala je na výrobu bílého porobetonu. Já jsem pro ně systémem certifikoval a stavební firmy jsem učil používat novou technologii.

A vlastní firmu jste založil kdy?

Nejprve jsem té německé firmě navrhl, že bych s nimi založil společnou firmu, kdy oni by dali kapitál a já své znalosti. Samozřejmě mě odmítli, nebyl jsem pro ně partner. Tak jsem se našel a se dvěma kamarády jsem v roce 1994 založil společnost Trigema.

Co vás lákalo na podnikání?

Rozhodovat sám, tvořit něco sám, jít vlastní cestou... To se začíná podnikat, když nevíte, co všechno to obnáší. A když je člověk mladý. (smích)

Určitě jste tehdy měl nějaké představy. Naplnily se?

Já jsem si budoucnost nedovedl představit. Zaměstnávali jsme v té době dva zedníky a přitom jsme měli postavit v Liberci supermarket. Domluvil jsem se proto s kamarádem, který vlastnil stavební firmu, že nám půjčí své dělníky a že to rozjedeme ve velkém stylu. Pronajali jsme si kancelář, koupili fax, kterým jsme odeslali naši nabídku, a z bazaru nábytek. Výběrové řízení jsme vyhráli, ale tři dny před tím, než jsme měli zahájit stavbu, nám řekli, že ji dali někomu jinému. A my jsme tu firmu zakládali kvůli téhle jediné zakázce. Takže jsme měli dva zedníky a nic. Začali jsme běhat po Břevnově a nabízet majitelům zchátralých vil, že jim opravíme ploty. Sehnali jsme dva. Postupně jsme se rozšiřovali a dělali různé drobné příštípkařské práce. Pak jsme získali zakázku na hrubou stavbu rodinného domku z porobetonu a dál rostli. Naše vize byla, že budeme mít tři mistry, které bude řídit jeden jednatel a ten druhý bude hledat zakázky.

A kdy jste se dostali do stavu, že Trigema už byla velká firma?

Já nevím, jestli jsme velká firma, zaměstnáváme necelých dvě stě lidí. Myslím, že jsme z malé firmy přešli do střední v době, kdy jsem odkoupil podíl svého společníka. To bylo v roce 2006. Každý z nás měl jinou představu o budoucnosti firmy. Já jsem vždycky chtěl dělat víc věcí, být kreativnější, jít do více akcí a můj kolega by firmu nezvětšoval, dělal by spíš v klidu – mějme miň práce, stačí nám

to. V době, kdy jsme se domluvili, že odkoupím jeho podíl, jsme byli v patové situaci. Měli jsme připravenou stavbu hotelu Akademic a vědeckotechnického parku a akvizici ski areálu Moníneec, akorát jsme se nedokázali dohodnout, že tudy chceme jít. Odkoupit společníkův podíl bylo pro mě velké riziko, protože jsem si musel vzít úvěr. A hned jsme začali stavět hotel Akademic, který nám dodnes patří, a postavili jsme první vědeckotechnické centrum. A zafinancovali jsme první etapu výstavby ski areálu Moníneec.

Ski areál, není to trochu mimo záběr firmy?

Ono to trochu souvisí s tím, čím jsme teď. My si říkáme, že jsme developerská společnost. Rádi připravujeme projekty staveb. Je to víc než jen čistá stavařina, kde vám někdo nakreslí projekt a vy ho realizujete. Posunuli jsme se ze stavařiny do developmentu, máme rádi už tu tvorbu vize. A pak to samozřejmě postavíme. A případně i provozujeme. Staráme se o investici.

Proč si myslíte, že veřejnost se na developery nedívá právě příznivým pohledem?

To je dědictví devadesátých let. Když se ekonomika změnila ze státní v soukromou, bylo vše hodně divoké. Začalo to státními stavebními firmami, které se většinou privatizovaly prostřednictvím managementu, který si zakládal své soukromé firmy. Přetahovali si zakázky i lidi. A spousta stavebních firem zkrachovala. My jsme u toho nebyli, byli jsme mladí a nikdo s námi nekomunikoval. My jsme začínali na zelené louce, z ničeho.

Vybudovali jste v Nových Butovicích projekt Smart s půvabnou pěší zónou a velkou sochou Davida Černého. Ale tehdejší developeri se nezajímali o úpravu veřejného

MARCEL SOURAL *1965

Vystudoval Stavení fakultu ČVUT a po absolutoriu pracoval ve Vodních stavbách Praha. Po listopadové revoluci pracoval v Německu. V roce 1994 založil společnost Trigema, která se nyní věnuje zejména developmentu a její tržby v posledních několika letech převyšují jednu miliardu korun. Nyní je předsedou představenstva společnosti a jediným akcionářem. Je ženatý a má dvě děti.

prostoru, nemluvě o tom, že někteří zkrachovali a lidé přišli o peníze. Developeři stavěli jednu krabici vedle druhé a žádnou přidanou hodnotu.

No právě, já jsem to nedopověděl. Jak si nejjednodušším způsobem připravíte novou stavební zakázku? Tím, že nejedete do konkurenčního boje o velkou zakázku, ale máte pozemek a stavbu si připravíte sami. Tam se vlastně začal tvořit český development, za stavebních firem se staly developerské, a ty moc nedbaly na soulad se zájmy společnosti. Zapomínalo se na komunikaci s veřejností. V devadesátých letech si development trochu zkazil pověst. Nehledě na to, že tenkrát bylo korupční prostředí mimořádné. To všechno se spojilo a dala se developerům nálepka, že jsou zlí. Stávající český development se už poučil z chyb.

Myslíte, že je to lepší?

Rozhodně, developeři, kteří tady zůstali a mají nějakou historii, tady chtějí pracovat další desítky let a moc dobře si uvědomují, že musejí přinášet dobrý produkt a dobrou službu lidem. Že když to takhle budou dělat, zůstanou na trhu.

Čili i jiní developeři postupují tak jako vy a snaží se o zajímavé projekty, jakým je váš Smart, přidat nějakou nadhodnotu, vybavenost?

Přesně tak. Samozřejmě ne všichni, ale většina to takhle chápe, že musí jít touhle cestou, a opravdu vznikají zajímavé projekty. Ono záleží na tom, jaký ten developer je. Můžete mít jednorázového developera, který přijde k nějakým pozemkům a začne na nich stavět. Jde mu o to postavit byty, rozprodat je, a tím skončit. Vlastně jsou to spíš investoři než developeři. Ti nehrají na notu dlouhodobosti, ale chtějí rychle postavit, prodat a utíkat pryč. K tomu se český development nehlásí. Chce opakovaně dělat něco pro lidi.

Vy jste se zmínil, že jste začal podnikat, abyste mohl sám rozhodovat. Teď jste předseda představenstva společnosti. Co vás teď ve vaší pozici baví nejvíc?

Mě to baví pořád stejně. Baví mě vymýšlet nové věci. Víze, strategii firmy. Kam jít, co zrovna dělat, s kým se spojit. Do jakých staveb se pouštět. My chceme dělat veřejný prostor opravdu kvalitně. Proto jsme se spojili se známým výtvarníkem a sochařem Davidem Černým a není to jen otázka jedné plastiky. My jsme jeho talentu využili u dvou staveb, které teď bohužel ještě nemůžu publikovat. Zapojili jsme ho do architektonického týmu a dali jsme zajímavou tvář fasádám relativně velkých staveb.

Pokud se nepletu, tak za totality to bylo tak, že určité procento z ceny projektu bylo vyčleněno na výtvarnou výzdobu. Jak to děláte vy?

Nemáme systémově nastavené procento na věci, které nepřinášejí žádný zisk. Ale rozhodně chceme, aby to bylo hezké a aby to bylo pro lidi. Nezabýváme se tím, kolik to na daném projektu procentuálně stojí, ale jestli na to máme nebo ne. A jestli to chceme realizovat.

Slyšel jsem, že když jste dělali rozšíření Centra Paraple, byl rozpočet 34 milionů korun. Vy jste budovu postavili za 30 milionů a rozdíl jste Parapleti věnovali.

Částka v podstatě souhlasí. Vyhráli jsme výběrové řízení s nejnižší cenou a následně jsme Centru Paraple neúčtovali režijní náklady firmy a vzdali jsme se veškerého zisku.

Jste členem správní rady Centra Paraple. Co to obnáší?

Obnáší to zúčastnit se jednou za čtvrtletí zasedání správní rady, kde se řeší strategické věci, jako jsou víze, rozpočet a hlavně financování organizace,

kteřá má dneska roční rozpočet kolem 35 milionů korun. A ze 60 % je financována ze soukromých zdrojů. Já tam ještě funguji jako poradce pro rozvoj investic, protože Paraple pořád roste a potřebuje se zvětšovat. Kromě toho, že mu každoročně dáváme milion korun, lidé z naší firmy pomáhají při investiční přípravě. Pomáháme Parapleti i s ekonomikou a jak vyjít s rozpočtem.

Myslíte si, že úspěšný podnikatel by se měl věnovat charitě nebo podporovat umění?

Rozhodně. Úspěch je také o tom, že se o něj podělíte tam, kde je potřeba. My pomáháme hendikepovaným lidem. V Parapleti jsem více než patnáct let. Jsou to lidé jako my. Dneska tady jsou a zítra se jim stane úraz a jsou na vozíku. Octnou se v Kladru, kde je stabilizují, a tady péče státu končí. Jako by stát předpokládal, že se o ně postará pan Svěrák a lidi z Paraple. Tady začíná ta úporná práce vracet postižené lidi do života, aby psychicky zvládli situaci, že takhle to je a jinak to nebude. Naučit je dělat úplně jiné věci a činnosti, aby se o sebe sami dokázali postarat. Vrátit je zpátky do života.

Co ještě podporujete?

Trigema podporuje částkou dva a půl milionu ročně i nově vzniklou galerii Czech Photo Centre, kterou jsme v Nových Butovicích vybudovali, a dále pak soutěž o nejlepší fotografie Czech Press Photo. A dlouhodobě sponzorujeme basketbal Stavební fakulty ČVUT, kde jsem kdysi sám také hrával.

Máte ještě nějaký developerský sen?

Určitě. Postavit stavbu, která bude pýchou Prahy, něco jako Tančící dům. Devadesátá léta k nám přitáhla zahraniční architektky, ale moc toho tady nezrealizovali. A Praze takové stavby chybí. S Davidem Černým připravujeme dvě stavby, jak jsem již naznačil, které tuto ambici mají.

text **Bedřich Solanský**
ilustrace **Luděk Bárta**

fejeton

Špatné konce

Říká se, že každý začátek je těžký, když pomínu, že to někdy nemusí být pravda, tak mě napadá, že naopak leckterý konec bývá těžký. Tak třeba partnerský rozchod. Člověk najednou zjistí, že toho druhého už nemiluje, že už s ním nechce být. Ale co s tím, když ten druhý nebo ta druhá ho pořád miluje? Co dělat, aby to partnera či partnerku co nejmíň bolelo, aby jeho nebo její reakce nebyly hysterické a nedošlo k trapnému rozchodu či dokonce bouřlivému rozvodu, při kterém se pak často u soudu pere hodně špinavé prádlo? Je těžké, ale důležité, aby mezi těma dvěma zůstaly přátelské nebo aspoň korektní vztahy. Už kvůli dětem.

Když mi bylo dvanáct, spadl jsem ze stromu a zlomil si ruku. V lokti, takže rehabilitace se táhla. Nakonec mě poslali do vzdálených lázní, kde jsem strávil nádherné tři měsíce, a to bez návštěvy rodičů, na které jsem skoro zapomněl. Měli jsme tam výbornou partu, mladé sestřičky, se kterými byla velká legrace, a příjemnou školu tři hodiny denně. Nikdo na nás moc nedohlížel, a když skončilo rehabilitační cvičení, mohli jsme si dělat, samozřejmě v rámci možností, co jsme chtěli. Měl jsem tam kamarády a jednoho o něco staršího přítele. S Edou jsem hrával šachy a vozil ho po rozlehleém zámeckém parku, protože

byl na vozíku. A největší dobrodružství bylo vydat se do městečka, což jsme měli zakázané, a přejít se eskyma, které tehdy stávalo pouhých padesát haléřů. S Edou jsme si dokonale rozuměli, vedli jsme dlouhé hovory, o nichž jsme si mysleli, že jsou téměř filozofické, a byl to on, kdo mě přesvědčil, že komunismus není to pravé. Do té doby jsem byl přesvědčený a vždy připravený pionýr.

Když mi pan doktor jednoho dne řekl, že víc už mi ruku nedokážou spravit a příští týden pojedou domů, bylo mi do breku. Přijel pro mě otec, a kdybych se necítil trapně, brečel bych při loučení s kamarády a s Edou jako želva.

S Edou jsme si ještě pár měsíců psali, ale pak mi přišel dopis od jedné sestřičky, že Eda umřel a že jí to moc mrzí. Zavřel jsem se do pokoje a tam jsem se rozbrečel. Říkal jsem si, že tak dobrého kamaráda už nikdy mít nebudu, a když se tak rozhlížím kolem sebe, se dvěma výjimkami je to pravda.

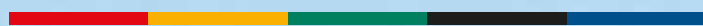
A ještě jeden konec mě hodně zasáhl. Za neblahého totáče jsem jeden rok učil na venkovské škole. Mezi mými začátky byla i dvanáctiletá Pavlína. Chytrá a živá holka, o níž se obecně vědělo, že ji rodiče adoptovali. Moc si s nimi nerozuměla, byli to obyčejní venkovští lidé, kterým brzy přerostla přes hlavu. Koncem školního roku

chrudimský školský odbor naznal, že to byla až příliš dlouhá doba, kterou jsem učil, a rozešli jsme se. Bylo mi to líto, protože s dětmi jsem si rozuměl. Se ženou, která na té škole taky učila, jsme s nimi chodili na sobotní vycházky a vůbec – měli jsme dobré vztahy. Některé holky náš odjezd obřečely. I my jsme byli naměkko.

Asi po roce a půl jsem dostal Pavlínino parte – spáchala sebevraždu. Zasáhlo mě to a napadlo mě, že kdybych byl přízpusobivější a nehádal se s předsedkyní stranické organizace, mohli jsme na té škole zůstat a třeba bychom té sebevraždě dokázali zabránit. Třeba by se nám Pavlína svěřila se svými starostmi a my bychom ji pomohli. Takový konec jsem jí nepřál.

Ale abych nekončil tragicky, jsou i dobré, ba dokonce veselé konce. Zlomena ruka mi přinesla o několik let později velkou výhru. Protože jsem s ní vládl jen omezeně, dostal jsem u odvodu modrou knížku. Uvítal jsem to radostným tancem a výskoky na chodníku před budovou. Viděl mě příslušník VB (policista), který se tam zrovna vynacházel. Když jsem mu řekl, proč tančím, prohlásil – veru dobře, chalane; bylo to na Slovensku.

Země plná kontrastů a překvapení

Tahle vzrušující země leží na samém jihu Afriky a odlišuje se od většiny států kontinentu relativně fungující demokracií a rovněž relativní bezpečností. Jihoafrická republika má za sebou pohnutou historii. První opevněnou osadu tu založili Holanďané v polovině sedmnáctého století. O něco později se na jižním pobřeží usadili francouzští hugenoti, kteří prchali z Evropy kvůli náboženskému útlaku. Začátkem devatenáctého století po bojích s Nizozemci obsadili tehdejší Kapskou kolonii Britové a do země přišli britští osadníci. S britskou správou nespokojení Búrové, obyvatelé nizozemského původu, se vydali do vnitrozemí, kde sváděli tuhé boje s domorodci. Další konflikt s Brity vyvolaly nálezy zlata a diamantů. V takzvané Jihoafrické válce na přelomu devatenáctého a dvacátého století byli Búrové poraženi a celé území se stalo kolonií v rámci britského impéria.

Po druhé světové válce se moci v zemi chopila afrikánská (tj. bělošská) Národní strana a postupně prosadila tvrdé zákony proti černošským obyvatelům a vznikl takzvaný apartheid, který striktně odděloval obě rasy. Například pohlavní styk mezi rasami se trestal vězením. Proti segregaci bojoval zakázaný Africký národní kongres a dlouhá léta vězněný Nelson Mandela. V roce 1990 zrušil tehdejší prezident Willem de Klerk zákaz ANK a dalších organizací a Nelson Mandela, pozdější nositel Nobelovy ceny míru, konečně vyšel z vězení. O čtyři roky později se konaly první svobodné volby, které vyhrál Africký národní kongres a Nelson Mandela se stal prezidentem. Na to reagovali mnozí bílí Afrikánci odchodem ze země, takže dnes je v Jihoafrické republice asi jen jedenáct procent bělochů, kteří žijí většinou ve velkých městech nebo na zemědělských a loveckých farmách.

Jestliže jsem se zmínil o relativně dobré bezpečnostní situaci v zemi, tak to neplatí všude. Návštěvě Johannesburgu se účastníci zájezdů i individuální turisté většinou raději vyhnou. A když už se do města přece jen vydají, je bezpečnější zúčastnit se organizovaných prohlídek. Ve městě jsou mnohé zajímavé památky z koloniálního období, galerie a muzea. Tak třeba v Gertrude Posel Gallery jsou vystaveny originální africké dřevěné plastiky a rituální předměty. Otevřeli tu i pivovarské muzeum, kde je kromě jiného k vidění také rekonstrukce hospody z období zlaté horečky. Působivý pohled na město nabízí dominanta Carlton Centre.

To Kapské Město na jihu země má lepší pověst. Pokud ho člověk chce vidět v celé jeho kráse, může vyjet lanovkou na Stolovou horu. Ale musí mít štěstí, protože plochý vrchol se často ukrývá v mracích. Dá se dobře obejít a lze tak vidět různé části města i dva blízké kopce.

Pevnost Dobré naděje, vybudovaná v druhé polovině sedmnáctého století v centru města, je nejstarší stavbou v Jihoafrické republice. Má hvězdicový tvar s pěti baštami a v jedné ze staveb

uvnitř pevnosti určitě stojí za prohlídku kolekce Williama Fehra s díly starých malířských mistrů, dobovým nábytkem a drobnějšími předměty ze skla i kovů. Old Town House ukrývá pozoruhodnou sbírku děl, kterou před sto lety věnoval městu finančník sir Max Michaelis a později i jeho žena. Upoutají díla Rembrandta, van Dycka, Jana Steena a dalších starých nizozemských mistrů. V Iziko Museums of Cape Town vybudovali expozici věnovanou historii otroctví v jižní Africe a další zachycující dlouhý boj za lidská práva.

Velmi působivá je budova nynější radnice na náměstí Grand Parade a také anglikánská katedrála sv. Jiří. V centru města se zachovaly četné domy z koloniálního období, ale většinou netvoří souvislou zástavbu. Ve čtvrti Gardens lze navštívit Iziko South African Museum, které se zaměřuje například na přírodovědu a archeologii, Iziko South African Gallery se sbírkou evropských i místních umělců a také židovské muzeum a synagogu z poloviny devatenáctého století. Do jiné kultury zavede člověka procházka po staré čtvrti Bo-Kaap na úpatí Signal Hill, kde se usadili potomci malajských přistěhovalců. Typická architektura domů zdejších muslimů a mešity působí, jako by byly z jiného světa. A mimochodem, malajská kuchyně měla a má velký vliv na tu jihoafrickou.

Velmi navštěvované je centrum V&A Waterfront s velkým nákupním střediskem vybudované na místě někdejších doků, z nichž zůstaly zachované některé starší budovy a ty nové s nimi docela dobře ladí. V centru najdete množství restaurací včetně oblíbených řetězců Ocean Basket a Spur. Ten první se zaměřuje na ryby, kalamáry a krevety, ten druhý na výtečné steaky z hovězího i zvěřiny a burgery. Ceny v restauracích zhruba odpovídají těm našim nebo jsou i nižší. Ve Waterfrontu lze navštívit také velké akvárium obývané hejny mořských ryb. K denní i večerní zábavě slouží velké ruské kolo.

Na cestě z Kapského Města k mysu Dobré naděje bývají dvě tradiční zastávky. Na první jsou k vidění malí, asi padesát centimetrů velcí tučňáci brýloví, kteří žijí v malé kolonii u moře poblíž Simon's Townu. Z městečka Haut Bay se pořádají ani ne hodinové výlety k ostrůvku, na kterém odpočívají tuleni. Mys Dobré naděje kdysi obeplovali námořníci putující do Indie a dalších zemí Dálného východu. Pokud byste si chtěli udělat piknik v přírodě nebo u moře na pláži, tak pozor, hrozí nebezpečí, že vás napadnou zdejší agresivní paviáni, které přiláká vůně jídla.

V okolí Kapského Města jsou četná vinařství a místní vína mají skvělou pověst. Navštěvujeme to nejstarší a nejvyhledávanější Groot Constantia, jeho víno chutnalo i Napoleonovi, se zachovanou historickou architekturou a v restauraci ochutnáváme tři vzorky bílého vína, Sauvignon Blanc je výtečný, a pět červených. Mezi nimi výborné Pinotage, což je typická jihoafrická odrůda. Neméně dobrý je i Shiraz a Merlot. Ve vinařství je

k vidění panský dům, který ukazuje, jak byla zařízená bohatá domácnost v devatenáctém století.

Hluboko ve vnitrozemí země leží město Kimberley, které proslavila těžba diamantů, jež se v okolí těží dodnes. Z nejslavnějšího dolu zůstala impozantní Velká díra, The Big Hole, nyní zčásti zaplavená spodní vodou. V malé expozici jsou k vidění surové i vybroušené diamanty. A také atrapy těch nejslavnějších kousků. Na blízkém prostranství je skanzen s původními více než sto let starými domy přenesenými z města nebo jejich replikami, kde jsou dobovým zařízením vybavené lékařská ordinace, poštovní úřad nebo provozovny řemeslníků. V Kimberley je také zajímavé muzeum.

Ale pryč od měst. Hlavním lákadlem pro turisty jsou jihoafrické národní parky. Ten nejnavštěvovanější Krugerův se rozkládá na obrovské ploše téměř dvaceti tisíc kilometrů čtverečních a na délku má přes tři sta padesát kilometrů. Místy je rovinatý, jinde jsou kopce, ze kterých bývají nádherné vyhlídky. A zvířata v parku jsou početná, k vidění jsou občas i velká stáda.

My ale navštěvujeme dva podstatně menší parky ve střední části země – Pilanesberg a Mokalau. V tom prvním žije například padesát lvů, sto sedmdesát žiraf, tisíc sedm set zeber nebo tři tisíce antilop impal. Protože před dvěma týdny hodně přšelo, na buši vyrazila vysoká tráva, takže lva nezahledneme, ale antilop, zeber nebo žiraf vidíme dost, u jezera zahledneme i hrochy. Někde jednotlivce nebo dvojice, jinde malá stáda. Bohužel cesty jsou tu dost hrozné, auta dostávají opravdu zabrat. V jedné velké kaluži utrhneme pravou část zadního nárazníku a utopíme espézetku. Ty naštěstí udělají ve větších městech do druhého dne, a tak auto vracíme do půjčovny v relativním pořádku.

V rezervaci Mokala se snaží vrátit do přírody v devatenáctém století vyhubenou kvagu, která se podobala zebře, ale ony typické pruhy měla jen na přední části těla. Na vlastní oči vidíme, že šlechtění se postupně daří.

Pokud si člověk vzpomene třeba na filmy BBC z Afriky, je trochu zklamaný, v parcích nevidí žádná velká stáda nebo akční scény, výjimkou je pouze dlouhý souboj dvou antilopích samců, který pozorujeme v parku Pilanesberg.

Další dva parky leží na jihu. Ve sloním parku Addo (samozřejmě jsou tu i jiná zvířata včetně takzvané „velké pětky“, kterou tvoří lev, levhart, buvol, nosorožec a slon) se dostáváme do bezprostřední blízkosti slonů, kteří zvolna pochodují po cestě. V autě si připadáme hodně malí a zranitelní, takže jedna ze dvou účastnic hystericky volá na českoněmeckého řidiče, ať zastaví, ať už dál nejede. Asi ji vystrašila historka průvodce o slonovi, který chobotem převrátil auto. Sloni prostě budí respekt. Národní park Tsitsikamma tvoří deštný prales. Táhne se zhruba v pět kilometrů širokém pásu podél Zahradní cesty lemující pobřeží.

Přímo k moři se poprvé dostáváme v rekreačním městě Jeffreys Bay, které znají zejména surfaři, ale jsou velké vlny, tak jen brouzdáme na kraji příboje. A nenecháme si ujít procházku po rozlehlých dunách nedaleko města, kde si člověk připadá jako na poušti.

Cestou z Jeffreys Bay do Kapského Města se zastavujeme u tří atrakcí zaměřených na turisty. Vlastnoruční krmení slonů ovocem a zeleninou v chovné stanici poblíž města Knysna, návštěvu další stanice, kde chovají šelmy, a odvážnější turista si může pohladit rychlonohého geparda. Na chvíli se zastavujeme také u mostu, ze kterého odvážlivci skáčou do dvě stě šestnácti metrové hloubky. Tenhle bungee jumping je třetí nejdelší na světě a cena se zdá oproti západním příznivá, ale odvaha chybí. Při obědě pozorujeme skoky spolu s příbuznými nebo kamarády „kaskadérů“ na televizní obrazovce. Překvapivě je mezi nimi i na pohled sotva patnáctiletý kluk.

Několik dní trávíme na dvou loveckých farmách majitelů cestovní kanceláře Addo Tours, která pořádá zájezdy malých skupin turistů a lovců (střelit zvíře si tu můžete za ceny od sto padesáti do deseti tisíc euro) výhradně do Jihoafrické republiky. Při vyjíždkách do plotem obehnaných farem pozorujeme zvířata. A večer ochutnáváme zdejší typickou kuchyni. Například velmi chutný, původně malajský, pokrm bobotie, což je mleté hovězí (může být i zvěřina) okořeněné bobkovým listem a kurkumou, přelité rozšlehaným vejcem a zapečené v troubě. Guláš z antilopy kudu s českou přílohou – smaženým květákem – také nemá chybu. Farmáři si ale potrpí hlavně na grilovaná masa – hovězí, jehněčí, zvěřinu – a opravdu to umějí. Ochutnáváme také poněkud tuhé sušené maso s kořením, kterému se říká biltong.

Apartheid byl sice zrušen, ale postavení těch nejchudších černochů se moc nezměnilo a názor řady bělochů na ně také ne. Černoši často žijí v osadách s chatrčemi z vlnitého plechu nebo prken a jak se přesvědčujeme v jedné takové kolonii, nemají tam vodu ani elektřinu. Jak je to s hygienou, to raději ani nechceme vědět. Do jednoho „domku“ se necháme pozvat, kupodivu je docela dobře zařízený a přítomná rodina se zdá se svým údělem spokojená. A nic na tom nemění, že bílí farmáři stále pohlížejí na černochoy z patra.

V ostrém kontrastu s osadami (jedna u Kapského Města se táhne podél silnice několik kilometrů) je místo zvané Sun City, které bývá přirovnáváno k Las Vegas. Je tu totiž kasino a několik velkých hotelů, ale to přirovnání moc neseď. Žádné neony, žádné křiklavé reklamy, budovy obklopuje zeleň. Zvláště to platí pro hotel Palace of the Lost City (Palác ztraceného města). Tahle velká stavba ozdobená galerií soch slonů udivuje svou bizarností, je to kýč, ale ohromující. Daří se nám do luxusního hotelu proniknout a vylézt na jednu z věží, odkud se dá

přehlednout celé Sun City. Kousek od hotelových komplexů je komerční farma, kde odpoledne předvádějí krmení krokodýlů. Na turisty se prostě v Jihoafrické republice nezapomíná a určitě stojí za to ji navštívit. Ať už se zájezdem, nebo ti odvážnější individuálně.

Zámek Lysice

Na Blanensku je hodně kulturních památek, patří k nim i zámek Lysice. Na jeho místě původně stála renesanční vodní tvrz, která se několika přestavbami postupně mění v reprezentativní zámek s arkádami na vnitřním nádvoří a terasovitou, podle italských vzorů vybudovanou, zahradou. Je tu postaveno i barokní divadlo, které bohužel později zničil požár. Poslední úpravy proběhly v devatenáctém století v klasicistním slohu a po zmíněném požáru počátkem dvacátého století došlo k úpravám některých interiérů. Zámek Lysice nabízí celkem tři prohlídkové trasy – reprezentační prostory se dvěma knihovnami a zbrojnicí, dále privátní a hostinské apartmány a konečně zámeckou zahradu s působivou krytou kolonádou. Celá expozice dává dokonalou představu, jak žila přední moravská šlechtická rodina Dubských v devatenáctém a první polovině dvacátého století. Zámek byl rodině zabaven v roce 1945 na základě Benešových dekretů. Občerstvit se dá v blízké Černé Hoře, kde je několik restaurací včetně jedné, která nabízí pětrosí speciality.

informační systém

PŘIZPŮSOBÍ SE
LEHCE
VAŠÍ FIRMĚ

Národní divadlo

www.KaratSoftware.com

Nová
edice

Karel Gott
Bernard Bohemian Ale
Limited Art Edition
2018

V PRODEJI OD PROSINCE

Na život!

Karel Gott

DALŠÍ ČÍSLO V LEDNUI!